

(2023). *Комітет з питань освіти, науки та інновацій Верховної Ради України*. <https://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/38605.pdf>

8. Савченко О.Я. (2014). *Уміння вчитися – ключова компетентність молодшого школяра*: Посібник. Педагогічна думка. URL: <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/savchenko.indd-2014.pdf>

9. Стойкова В.В., Завгородня О.А., Козирева Л.Л., & Гіль С.В. (2023). *Моделі подолання освітніх втрат в умовах війни та післявоєнний період*: Збірник методичних рекомендацій. Центр редакційно-видавничої діяльності ОППО. URL: https://repository.moippo.mk.ua/upload/07-02-24_48311003.pdf

10. Liao H., Ma S., & Xue H. (2022). Does school shutdown increase inequality in academic performance? Evidence from COVID-19 pandemic in China. *China Economic Review*, 75, Article 101847. <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2022.101847>

11. Molnár G., & Hermann, Z. (2023). Short- and long-term effects of COVID-related kindergarten and school closures on first- to eighth-grade students' school readiness skills and mathematics, reading and science learning. *Learning and Instruction*, 83, Article 101706. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2022.101706>

Желанова В. В.

*Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна)*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ В СУЧАСНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ТА ВЕКТОРИ ЇХ ОНОВЛЕННЯ

Поняття освітня програма (далі ОП) було задекларовано в Законі України «Про вищу освіту» (Закон України «Про вищу освіту», 2014) і з того часу міцно ввійшло до наукового обігу й освітнього простору вищої освіти. Відомий такий різновид освітніх програм, як-от: освітньо-професійна, освітньо-наукова, освітньо-творча програми.

У цій праці звернемося саме до освітньо-професійних програм (далі ОПП). Мова піде про ОПП 2.А1.00.02 «Освітній дизайн і коучинг в освіті дорослих» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань А Освіта, спеціальності А1 Освітні науки, кваліфікація: магістр з освітніх наук, що впроваджується з 2022 року на кафедрі освітології та психолого-педагогічних наук Факультету педагогічної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (Освітньо-професійна програма 2.А1.00.02 Освітній дизайн і коучинг в освіті дорослих другого (магістерського) рівня вищої освіти, 2025).

ОПП була розроблена на підставі закону України «Про вищу освіту» (Закон України «Про вищу освіту», 2014) та проєкту закону України «Про освіту дорослих» (Проєкт закону України «Про освіту дорослих», 2022) з урахуванням положень Стандарту вищої освіти за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» для другого (магістерського) рівня вищої освіти (Стандарт вищої освіти за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, 2021) та Професійного стандарту на групу

професій «Викладачі закладів вищої освіти» (Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти», 2021) у відповідь на виклик суспільства щодо необхідності посилення освіти дорослих, яка пов'язана з європейським трендом «освіти впродовж життя», а також вимог ринку праці, щодо підготовки компетентних конкурентоспроможних фахівців, здатних оновлювати змістові вектори вищої освіти, змінювати моделі освіти на основі коучингових освітніх технологій, здійснювати супровід індивідуальної траєкторії особистісного та професійного розвитку здобувачів освіти.

Ця програма є унікальною за кількома ознаками. Обґрунтуємо їх.

1. Дана ОПП – єдина в Україні.

Варто відзначити, що існують споріднені ОПП, наприклад: ОПП «Андрагогіка. Освіта дорослих» УДУ імені М.П. Драгоманова; ОПП «Освіта дорослих» Полтавського університету економіки і торгівлі; ОПП «Педагогіка вищої школи. Андрагогіка» ДЗВО «Університет менеджменту освіти», але синонімічних ОПП у вітчизняному освітньому просторі поки що не існує.

2. ОПП є інноваційною.

Вона розроблена у контексті реалізації наукової теми кафедри освітології та психолого-педагогічних наук «Інноваційність розвитку вищої педагогічної освіти у міждисциплінарному вимірі» (Державний реєстраційний номер: 0121U000123). Дана ОПП синтезує ідеї дизайнування освіти дорослих та наповнення її сучасними технологіями й відповідає нормативно-стратегічному, концептуально-методологічному, дидактико-технологічному, особистісному вимірам інноватизації сучасної вищої освіти як процесу створення умов для її інноваційного розвитку. До того ж ОПП містить ОК «Педагогічна інноватика».

3. ОПП передбачає широкую амплітуду працевлаштування.

Вона припускає можливість обіймати такі первинні посади: 2310.2 – викладач закладу вищої освіти; 2321 – викладач закладу професійної (професійно-технічної) освіти; 2322 – викладач закладу фахової передвищої освіти; 2351.2 – консультант центру професійного розвитку; 2359.2 – Андрагог.

4. ОПП є міждисциплінарною.

Її змістова складова передбачає міждисциплінарний синтез філософії, педагогіки, зокрема андрагогіки, психології, менеджменту освіти. Наприклад освітній компонент (далі ОК) «Освітній дизайн змісту та технологій навчання дорослих» містить змістовий модуль (далі ЗМ) «Гносеологія і дидактика освіти дорослих», що є міждисциплінарним синтезом філософії і дидактики.

5. ОПП є полімодульною, оскільки пріоритетними є освітні компоненти, що складаються з кількох ЗМ (наприклад ОК «Освітній дизайн змісту та технологій навчання дорослих» складається зі змістових модулів «Освітній дизайн у діяльності викладача», «Гносеологія та дидактика освіти дорослих», «Технологічний практикум», «Проектування та управління освітніми системами», що викладають різні викладачі. Такий формат уможливорює висвітлювання дисципліни з різних точок зору, знайомство з різними науковими школами, з різним стилем викладання.

6. *ОПП є динамічною системою*, що передбачає щорічне оновлення відповідно до викликів сьогодення, тобто зміни в програмі є об'єктивно зумовленими.

Конкретизуємо *вектори змін* в ОПП «Освітній дизайн і коучинг в освіті дорослих».

Так, у зв'язку з кризовими явищами, що пов'язані з військовим станом в нашій країні (загрози обстрілів, вимушені переміщення, зміна усталеного ритму життя), зросла кількість здобувачів, що мали травматичний досвід з негативними наслідками в когнітивній, емоційній, поведінковій, соматичній та соціальній сферах, тобто травматичний досвід має комплексний системний вплив на особистість і здатен серйозно ускладнити освітній процес в університеті. Тому, в 2024 році в ОК «Коучинг в освіті» було введено ЗМ «*Mental health коучингові технології та травма-інформований підхід в освіті*», представлений двома блок-модулями.

Зміст блок-модуля 1. «*Mental health-коучингові технології*» спрямований на засвоєння сутності ментального здоров'я як соціально-психологічного явища, як гармонії особистості. Загалом логіка даного блок-модуля будується на тлумаченні поняття *Mental health* як стану благополуччя, при якому людина може: реалізувати свій власний потенціал; справлятися зі звичайними життєвими стресами; продуктивно і плідно працювати; вносити вклад в життя своєї спільноти. ЗМ містить аспект реалізація технологічного підходу в коучинговій діяльності, а також характеристику *Mental health-коучингових технологій*.

Зміст блок-модуля 2. «*Травма-інформований підхід в освіті*» (далі ТІП) передбачає вивчення поняття «травма» в міждисциплінарному вимірі, тобто відповідно до феноменології клінічної психології, психіатрії, культурології, політології, педагогіки. Отже травма (у пер. з гр. «рана, пошкодження») – це реакція людини на певну подію, послідовність подій або низку обставин, які людина відчуває як фізично чи емоційно шкідливі, або як такі, що загрожують її життю і чинить негативний вплив на фізичний, соціальний або емоційний добробут людини та її здатність до діяльності (Center for Substance Abuse Treatment (U.S.), 2014).

Феномен ТІП передбачає надання усвідомленої допомоги, що передбачає усвідомлене ставлення до того, хто пережив травму та урахування масштабу наслідків травми й намагання розвинути чи відновити відчуття безпеки, власної спроможності, зв'язку з іншими людьми, а також контроль над власним життям.

Впровадження ТІП в практику сучасного університету з одного боку, пов'язане з необхідністю здійснювати певний супровід студентів, що мали травматичний досвід з метою запобігання їх ретравматизації, з іншого боку, навчити здобувачів освіти реабілітувати травмованих людей в майбутній професійній діяльності. Реалізація травма-інформованого підходу в університеті базується на принципах ТІП, якими є: безпека; довіра і прозорість;

підтримка за моделлю «рівний – рівному»; співробітництво та участь; вибір і контроль; культурні, історичні та гендерні аспекти (Желанова, 2025).

Зміни, внесені до освітньо-професійної програми 2.A1.00.02 Освітній дизайн і коучинг в освіті дорослих для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти в 2025 році зумовлені:

1) об'єктивними викликами, задекларованими в нормативно-правовому забезпеченні вищої освіти на сучасному етапі її розвитку, зокрема введенням в дію постанови Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2024 р. № 1223 щодо «Деяких питань присвоєння професійних кваліфікацій закладами вищої освіти в разі відсутності професійного стандарту» (Постанова Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2024 р. № 1223 щодо «Деяких питань присвоєння професійних кваліфікацій закладами вищої освіти в разі відсутності професійного стандарту», 2024);

2) кореляцією положень професійного стандарту «Викладач закладу вищої освіти» (2024 р.) в контексті передумов присвоєння відповідної професійної кваліфікації зі змістовими аспектами професійної підготовки фахівців;

3) перспективами розвитку вищої освіти та освіти дорослих в Україні в умовах воєнного й повоєнного часу, зокрема, посиленням суспільної місії андрагогів як фахівців, що беруть активну участь у процесах професійної переорієнтації, психологічної підтримки та соціальної реінтеграції різних категорій дорослого населення.

Вектор оновлення ОПП в 2025 році також пов'язаний з удосконаленням змістової складової ОПП. Так в ОК «Освіта у трансформаційному суспільстві ЗМ «Освіта дорослих та розвиток людського капіталу» було змінено на ЗМ «Андрагогіка», що сприяло розширенню функціоналу майбутньої професійної діяльності фахівців, здатних організувати навчання дорослих.

Було введено в Навчальний план позицію «Атестаційний іспит» для здобувачів вищої освіти за даною ОПП, успішне складання якого уможливіє присудження їм професійної кваліфікації «Викладач закладу вищої освіти».

Отже маємо констатувати інноваційність та унікальність представленої ОПП, що реалізується завдяки таким ОК як-от: «Освітній дизайн змісту та технологій навчання дорослих», пріоритетом якого є дизайнування та технологізація освіти дорослих; «Коучинг в освіті», що спрямовує майбутніх фахівців на реалізацію партнерської взаємодії й Mental health коучингових технологій та травма-інформованого підходу в освіті, як відповідь викликам сьогодення в кризових умовах; «Педагогічна інноватика», що синтезує інноваційні методи та прикладні цифрові технології в освіті з експертизою в освітній діяльності, що розширює коло професійних компетентностей майбутнього фахівця. При цьому вектори оновлення програми пов'язані з удосконаленням змістової складової у напрямі урахування специфіки вищої освіти в умовах війни та алгоритму присвоєння здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти професійної кваліфікації

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Желанова В.В. (2025). Генезис травма-інформованого підходу в науковому дискурсі. Вісник науки та освіти, 38 (8), 1196–1207. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-8\(38\)-1196-1208](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-8(38)-1196-1208)
2. Закон України «Про вищу освіту». (2014). Рада. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Освітньо-професійна програма 2.А1.00.02 Освітній дизайн і коучинг в освіті дорослих другого (магістерського) рівня вищої освіти. (2025). URL: https://fpo.kubg.edu.ua/images/phocagallery/2025_1.pdf
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2024 р. № 1223 щодо «Деяких питань присвоєння професійних кваліфікацій закладами вищої освіти в разі відсутності професійного стандарту». (2024). Рада. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1223-2024-%D0%BF#Text>
5. Проект закону України «Про освіту дорослих». (2022). Рада. Верховна Рада України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/38978>
6. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». (2021). Освіта. ua. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/819/81950/610_Vikladachi_zakladiv_vishoyi_osviti.pdf
7. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» для другого (магістерського) рівня вищої освіти. (2021). Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/661/691/175/66169117572ae471489619.pdf>
8. Center for Substance Abuse Treatment (U.S.). (2014). Trauma-informed care in behavioral health services. Rockville, MD : U.S. Dept. of Health and Human Services, Substance Abuse and Mental Health Services Administration, Center for Substance Abuse Treatment.

Глійчук Л. В.

*Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна)*

МЕХАНІЗМИ КОМПЕНСАЦІЇ ОСВІТНІХ ВТРАТ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Введення воєнного стану в Україні спричинило фундаментальні зміни у функціонуванні національної системи освіти, спровокувавши появу низки кризових явищ, серед яких ключовим є проблема освітніх втрат. Порушення стабільності освітнього процесу через безпекові загрози, вимушену міграцію учасників освітнього процесу, психологічний тиск та енергетичну нестабільність призвело до виникнення значних розривів у знаннях та компетентностях здобувачів освіти. У цьому контексті забезпечення якості освіти перестає бути питанням лише дотримання стандартів, а трансформується у проблему збереження людського капіталу держави. Відтак, розроблення та імплементація дієвих механізмів компенсації освітніх втрат стає невід’ємною складовою стратегії забезпечення якості освіти в умовах воєнного часу.

В умовах перманентної турбулентності та невизначеності середовища функціонування вітчизняні заклади освіти зіштовхуються з комплексом дестабілізуючих факторів екзогенного та ендогенного походження. Зазначені